

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
ในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*

Guidelines for Developing the Characteristics of School Administrators
in the Era of Thai Education 4.0 Affiliated to the Central Vocational
Institute Region 2, Office of the Vocational Education Commission

แก้วพรรษา มีใจเย็น^{1*} ภูวดล จุลสุคนธ์² เฉลิมชัย หาญกล้า³

Kaewphunsa Mijaiyen^{1*} Phuwadon Chulasukhont² Chalermchai Hankla³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

³Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

*Corresponding author email: kaewphunsa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของ
ผู้บริหารสถานศึกษา 2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา จำนวน 255 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครู จำนวน 226 คน
เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.993 แบบสอบถามสภาพที่พึง
ประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.973 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อย
ละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย
พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่
พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการ
จำเป็นของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย
ได้แก่ ลำดับที่ 1 คิดผลิตภาพ ลำดับที่ 2 คิดรับผิดชอบ ลำดับที่ 3 คิดวิเคราะห์ และลำดับที่ 4 คิด

* Received: 20 September 2024, Revised: 21 November 2024, Accepted: 22 November 2024

สร้างสรรค์ ตามลำดับ และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 คิดผลิตภาพ องค์ประกอบที่ 2 คิดรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 3 คิดวิเคราะห์ และองค์ประกอบที่ 4 คิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคการศึกษาไทย 4.0

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current and desired states of school administrators' characteristics, 2) analyze the needs for developing the characteristics of school administrators, and 3) propose guidelines for developing such characteristics. The sample consisted of 255 participants, including 29 school administrators and 226 teachers from the Central Vocational Education Institute Region 2 under the Office of the Vocational Education Commission. The research instruments included a questionnaire on the current state with a reliability coefficient of 0.993, a questionnaire on the desired state with a reliability coefficient of 0.973, and a semi-structured interview. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNImodified), and content analysis. The research findings showed that 1) the current state of school administrators' characteristics was at a high level, while the desired state was at the highest level, 2) the priority needs for developing administrators' characteristics, ranked from highest to lowest, were: productivity thinking, responsibility thinking, analytical thinking, and creative thinking, and 3) the proposed guidelines for developing the four components including productivity thinking, responsibility thinking, analytical thinking, and creative thinking found to be highly appropriate and feasible.

Keywords: Guidelines for developing; Characteristics of educational institution administrators; Thai education 4.0 era

บทนำ

การศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่บนโลกนี้ มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เน้นแสวงหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้เหมาะสมกับตนเอง สังคม ตามสถานการณ์ โดยจัดการศึกษาทั้งระบบตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นที่การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในยุค “ประเทศไทย 4.0 (สุกัญญา รอดระกำ, 2561) ซึ่งยุคอุตสาหกรรม 4.0 เป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์มีห่วงโซ่อุปทานที่ทรงพลัง และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559) โดยเน้นการบูรณาการการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพ และพัฒนาทักษะให้ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมให้คนไทยปรับตัวกับการ

เปลี่ยนแปลงและกำหนดเส้นทางชีวิตสู่อนาคต (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2559) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายปฏิรูปการศึกษาและภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพการศึกษา อันจะส่งผลให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพของชาติ มีทักษะสำคัญสำหรับคนยุคศตวรรษที่ 21 และมีคุณลักษณะที่ดี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ส่งเสริมและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนาประเทศไทย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก ทิศทางการพัฒนาและแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ทำการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องเริ่มจากกระบวนการคัดเลือก พัฒนา และประเมินผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้หลักการพัฒนาสมรรถนะ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ ความสามารถ ทักษะกระบวนการทำงาน และภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผลหรือที่เรียกว่า “สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา 4.0” อย่างแท้จริง (ไชยาภาวะบุตร, 2565)

จากการศึกษาด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำรุ่นใหม่ทางการศึกษาของไทยตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ หรือ CCPR model ของไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยได้อย่างดีและเชื่อมโยงการศึกษากับสังคมไทย โดยผู้นำต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) คิวคิดวิเคราะห์ (critical mind) หมายถึง เป็นผู้นำที่สามารถตามทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถรู้ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่จะมีผลอย่างไร 2) คิดสร้างสรรค์ (creative mind) หมายถึง แนวคิดใหม่ ผู้นำต้องวิเคราะห์ผู้อื่น วิเคราะห์วิจารณ์สังคมและคนอื่นแล้ว ผู้นำจะต้องสร้างแนวคิดใหม่ๆ ของตนเองให้กับองค์กร 3) คิดผลิตภาพ (productive mind) หมายถึง ผู้นำส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีลักษณะสร้างสรรค์ คิดอะไรใหม่ๆ แล้วจะต้องพัฒนาความคิดใหม่นั้นให้เป็นผลงาน เพื่อนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม และ 4) คิดรับผิดชอบ (responsible mind) หมายถึง ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบทั้งรับผิดชอบในตัวเอง ในองค์กร และในสังคม (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2562)จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 โดยการสัมภาษณ์ธีระพงษ์ วงศ์ประเสริฐ (2565) กล่าวว่า

“ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรในหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ ทำอย่างด้วยความโปร่งใส เน้นการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินผล เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครู จำนวน 672 คน รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 701 คน จากสถานศึกษา จำนวน 7 แห่ง ปี พ.ศ. 2566 (สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู เนื่องจากประชากรที่แน่นอน (finite populations) การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 255 คน คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครู จำนวน 226 คน ที่ได้จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

1.3 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interviews) เพื่อสัมภาษณ์ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็น กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งสิ้น จำนวน 4 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา และ ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ไม่ต่ำกว่า 10 ปี (2) กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา การพิเศษ และ มีประสบการณ์ในการสอนในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ไม่ต่ำกว่า 10 ปี (3) กลุ่มศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน โดยวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป เป็นผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยอาชีวศึกษา และ มีประสบการณ์ในการนิเทศสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

1.4 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง จำนวน 7 คน ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) โดยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา การพิเศษขึ้นไป และ ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ไม่ต่ำกว่า 10 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบสอบถาม ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากกรอบแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จากแนวทางการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ หรือ CCPR ในยุคการศึกษาไทย 4.0 ของไพฑูริย์ สินลารัตน์ จากนั้นจะขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนี

ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ .993 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ .973

ตอนที่ 3 สภาพปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 ของตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา แบบปลายเปิด

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล สามารถวิเคราะห์ตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม ชุดที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

3.2 แบบสอบถาม ชุดที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) คิดผลิตภาพ (productive mind) 2) คิดรับผิดชอบ (responsible mind) 3) คิดวิเคราะห์ (critical mind) และ 4) คิดสร้างสรรค์ (creative mind) ตามลำดับ

3. สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 หลังจากได้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะโดยเฉพาะประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 1) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีกระบวนการบริหารประกอบการตัดสินใจโดยผู้บริหารควรนำแนวคิดและทฤษฎีตามหลักกระบวนการบริหารมาปรับใช้เพื่อศึกษาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และใช้หลักการบริหาร 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 คิดวิเคราะห์ทั้งาน ใช้หลักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และต้องบริหารงบประมาณให้เหมาะสมกับแผนงาน/กิจกรรม/โครงการ และรูปแบบที่ 2 คิดวิเคราะห์คนต้องบริหารคนให้ตรงกับงาน 2) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานของสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการบริหารงบประมาณเพื่อความถูกต้องแม่นยำและประหยัดเวลา 3) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษา และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมจัดทำแผน ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) กำหนดระยะเวลาในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม โดยวางแผนแนวทางการแก้ปัญหาโดยระดมบุคคลผู้เชี่ยวชาญ เพื่อร่วมหาแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน และจัดสรรทีมงานที่มีความสามารถวางแผนงบประมาณ โดยกำหนดระยะเวลาในการแก้ปัญหาที่ชัดเจน และประเมินผลทุกครั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำๆ ขึ้น 5) ทางเลือกและการตัดสินใจ โดยผู้บริหารควรเลือกแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด เป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ในการทำงานเพื่อหาทางเลือกหรือคำตอบที่ถูกต้องอย่างรอบคอบ และประเมินทางเลือกไว้หลายทางที่อาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารควรคาดการณ์สถานการณ์ไว้ก่อนล่วงหน้า แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจจากข้อเท็จจริงที่มี ผู้บริหารควรกำหนดสมมติฐานและพิจารณาความเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อให้ใช้ได้กับข้อมูลของปัญหาที่เกิดขึ้น และผู้บริหารควรฝึกวิเคราะห์แยกแยะปัญหา ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และจัดลำดับความสำคัญของแต่ละปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขอย่างเหมาะสม 6) การคิดรอบด้าน ด้วยมุมมอง bird's eye view โดยผู้บริหารมีทักษะการตัดสินใจ นำข้อมูลมาคิดวิเคราะห์ให้ถ่วงถี่ก่อนตัดสินใจ มิติของการคิดรอบด้าน และผู้บริหารมองปัญหาแบบขึ้นบันได

แก้ปัญหาที่ละชั้น พยายามแก้ไขปัญหภายในสถานศึกษาก่อนไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

องค์ประกอบที่ 2 ด้านคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพครูด้านเทคโนโลยี โดยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้พัฒนาการทำงานทั้งด้านการสอนและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนสื่อการสอนให้กับครูผู้สอน 2) เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะกลยุทธ์ วิธีการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม 3) การสร้างขวัญและกำลังใจครูเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น 4) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ครูแสดงความคิดเห็นและนำเสนอแนวคิดนอกกรอบ แลกเปลี่ยน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ 5) การสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข โดยผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ สร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข 6) การเชื่อมโยงความคิด โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถในการจัดระบบความคิดให้เชื่อมโยง มองถึงองค์รวมทั้งหมด

องค์ประกอบที่ 3 คิดผลิตภาพ ประกอบด้วย 1) กำหนดเป้าหมาย และผลลัพธ์การดำเนินงานที่ชัดเจน โดยกำหนดทิศทางการทำงานที่มีจุดมุ่งหมายและผลลัพธ์ที่ชัดเจนมีความเหมาะสมกับบริบทของงานและบุคคลในการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานวิชาการ มีจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำข้อสรุปเป็นแนวทาง กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน 2) กระตุ้นให้ครูเชื่อมโยงความคิดกับผลิต โดยผู้บริหารต้องเป็นคนช่างสังเกต มีความคิดต่อเนื่อง มองเห็นแนวทางแนวปฏิบัติหรือแนวทางปรับปรุง สามารถเชื่อมโยงกับผลิต คิดและทำพร้อมทั้งอธิบายได้ชัดเจน ทั้งในแบบรูปธรรม และนามธรรม 3) สร้างแรงบันดาลใจและอุดมการณ์ในการทำงาน โดยผู้บริหารควรสร้างแรงบันดาลใจและอุดมการณ์ในการทำงาน เชื่อมโยงและนำผลผลิตที่ได้จากงานหนึ่งไปสู่งานอื่นๆ และผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขในแต่ละภารกิจที่ต้องช่วยเหลือกัน 4) พัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยพัฒนาศักยภาพบุคลากรในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 5) การทำงานเป็นฐาน โดยผู้บริหารควรจะต้องเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ตามสภาพจริง เน้นการทำงานเป็นฐาน ร่วมมือกันในการทำงานมีการประเมินติดตาม

องค์ประกอบที่ 4 คิดรับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) เตรียมความพร้อมในการทำงานอยู่เสมอ โดยผู้บริหารควรเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ควรมีการจัดระเบียบ จะช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องมีความรับผิดชอบ 2) การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหาร โดยผู้บริหารนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหาร ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา 3) การจัดทำปฏิทินช่วยติดตามงาน โดยควรใช้ปฏิทินช่วยติดตามงานตามความรับผิดชอบของแต่ละงาน เพื่อช่วยให้เกิดความมั่นใจและไม่ลืมการปฏิบัติหน้าที่ 4) การสร้างความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยผู้บริหารควร

ตระหนักในหน้าที่ อุทิศตนในงานราชการ อย่างสม่ำเสมอ ทำงานตรงต่อเวลา ไม่เอาเวลาราชการไปหาผลประโยชน์ส่วนตัว ผู้บริหารควรตั้งเป้าหมาย การบรรลุเป้าหมายจะทำให้มีแรงจูงใจที่จะทำมากขึ้น และให้คำปรึกษา สร้างขวัญกำลังใจและความมั่นใจในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 5) การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ผู้บริหารควรมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด 6) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และผลการดำเนินงาน โดยผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และการประเมินผลการปฏิบัติงานของตัวเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.1 ในภาพรวมผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะแต่ละด้าน ได้แก่ 1) คติวิเคราะห์ 2) คิดสร้างสรรค์ 3) คิดผลิตภาพ และ 4) คิดรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์และบรรลุเป้าหมายของการบริหารขององค์การคุณลักษณะดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามกรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ หรือ CCPR model ของไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของศรายุทธ เมืองคำ (2563) เรื่อง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จังหวัดระยอง ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอน มีความเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคประเทศไทย 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ในภาพรวมผลการวิจัยของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสภาพที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนตามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 มากที่สุด หรือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอาจต้องการผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคติวิเคราะห์ ด้านคิดสร้างสรรค์ ด้านคิดผลิตภาพ และด้านคิดรับผิดชอบ เพราะเชื่อว่าจะสามารถเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับองค์กรมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้อำนาจหน้าที่ถูกต้องเป็นผู้บริหารที่มีความ

รับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา รู้จักใช้คำพูดให้เหมาะสม สามารถนำความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรจึงทำให้สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริชัย โพธิ์ศรีทอง (2563) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคิดผลิตภาพ 2) ด้านคิดรับผิดชอบ 3) ด้านคิดวิเคราะห์ และ 4) ด้านคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทุกคนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการปลูกฝังทั้งในด้านคิดผลิตภาพ ด้านคิดรับผิดชอบ ด้านคิดวิเคราะห์ และด้านคิดสร้างสรรค์ อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ต้องมีคุณลักษณะดังกล่าว จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจคือ ด้านคิดผลิตภาพ ซึ่งเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 เป็นอันดับแรก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าด้านคิดผลิตภาพ เป็นด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะเป็นอันดับแรกเพราะด้านคิดผลิตภาพ ถือเป็นด้านที่ต้องใช้กระบวนการคิดวางแผนหรือแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ออกมาในรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลงานเชิงประจักษ์ สามารถเป็นต้นแบบการดำเนินงานหรือต้นแบบแนวคิดให้กับผู้อื่นได้โดยมีการกำหนดเป้าหมายเป็นแนวทางปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน กล้าลงมือทำในสิ่งที่คิด สร้างแรงบันดาลใจและอุดมการณ์ในการทำงาน และสร้างแรงจูงใจและคอยเติมเต็มศักยภาพของผู้อื่น ถ่ายทอดวิธีการทำงานจนสำเร็จ และพัฒนางานสู่นวัตกรรมใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหารจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ต้องมีคุณลักษณะดังที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมทะสาร (2561) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน มีความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะทางการบริหาร ด้านวิสัยทัศน์ ด้านประสบการณ์และผลสำเร็จ ในการปฏิบัติงานและด้านความรู้ ความสามารถ

3. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0 สามารถอภิปรายผลรายละเอียดได้ดังนี้ 1) ด้านคิดวิเคราะห์ โดยการประยุกต์ใช้

ทฤษฎีกระบวนการบริหารประกอบการตัดสินใจ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานของสถานศึกษา ใช้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การกำหนดระยะเวลาในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม แสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจ รวมทั้งการคิดรอบด้าน ด้วยมุมมอง bird'seye view สอดคล้องกับงานวิจัยของเริงณรงค์ ดวงดีแก้ว (2565) ได้ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาทักษะการคิดผสมผสาน โดยต้องมีการคิดฝึกคิดแก้ปัญหาเป็นส่วนย่อย โดยไม่มีความลำเอียงและควรมองความขัดแย้งเป็นเรื่องที่ดีและมีกระบวนการวางแผนการทำงานตามหลักการของวงจรเดมมิง PDCA 2) ด้านคิดสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาศักยภาพครูด้านเทคโนโลยี เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม มีการสร้างขวัญและกำลังใจครูเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสร้างสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขและ การเชื่อมโยงความคิด สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร พงษ์เนตร (2564) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกันทำให้ผู้มีส่วนร่วมเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ ส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นจนบรรลุเป้าหมาย 3) ด้านคิดผลิตภาพ โดยกำหนดเป้าหมาย และผลลัพธ์การดำเนินงานที่ชัดเจน กระตุ้นให้ครูเชื่อมโยงความคิดกับผลผลิต สร้างแรงบันดาลใจและอุดมการณ์ในการทำงาน พัฒนาศักยภาพบุคลากร และ การทำงานเป็นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอุดรอุดตโร (2561) เรื่อง การบริหารวิชาการสู่ การศึกษายุค 4.0 ผลการวิจัย พบว่า Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่นคั่ง และยั่งยืน เป็นโจทย์ของคนไทยทุกคนที่จะต้องร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อไปสู่การพัฒนาประเทศด้วยการสร้าง นวัตกรรม หรือให้เท่าทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ และองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อน คือ สถาบันการศึกษา ดังนั้น ภาวะผู้นำกับการศึกษายุค 4.0 จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา จะต้องเห็นความสำคัญ และสร้างแรงจูงใจในการบริหารงานวิชาการลงไปสู่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดนวัตกรรม และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศต่อไป 4) ด้านคิดรับผิดชอบ โดยการเตรียม ความพร้อมในการทำงานอยู่เสมอ การนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหาร การจัดทำปฏิทินช่วย ติดตามงาน การสร้างความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัด การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระ มหารพวงศ์กุลชลโย (2561) เรื่อง ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุค 4.0. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ ในการบริหารยุค 4.0 ผู้นำจะต้องมีความสามารถชักจูงชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติหน้าที่ได้สำเร็จตาม เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการสร้าง พันธกิจ วิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์

ปัญหาครอบครัว สังคม เศรษฐกิจในประเทศชาติเกิดขึ้นมากมายเพราะประชาชนเสื่อมจากศีลธรรมหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต่างมุ่งเน้นพัฒนาด้านนวัตกรรมต่างๆ อันเป็นปัจจัยแห่งการพัฒนาภายนอกจนลืมนึกพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านคิดวิเคราะห์ ในสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษานั้น สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมจัดทำแผน ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และร่วมกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษา วิเคราะห์แยกแยะปัญหา ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และจัดลำดับความสำคัญของแต่ละปัญหา และตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขอย่างเหมาะสม

1.2 ด้านคิดสร้างสรรค์ ในสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษานั้น สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอแนะกลยุทธ์ เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ครูแสดงความคิดเห็นและนำเสนอแนวคิดนอกกรอบแปลกใหม่ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านคิดผลิตภาพ ในสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษานั้น สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรเสริมสร้างผู้บริหารสถานศึกษา สร้างแรงบันดาลใจและอุดมการณ์ในการทำงาน เชื่อมโยงและนำผลผลิตที่ได้จากงานหนึ่งไปสู่งานอื่นๆ พัฒนาศักยภาพบุคลากรในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านคิดรับผิดชอบ ในสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษานั้น สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหาร ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0

2.2 สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 ควรมีการศึกษายปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษาไทย 4.0

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). กระทรวงอุตสาหกรรม.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). ผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 4(4), 41-50.
- ธีระพงษ์ วงศ์ประเสริฐ. (2565, กุมภาพันธ์ 28). ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี. สัมภาษณ์. นันทภัก อู่สุวรรณ. (2565). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(4), 76.
- พระมหาวรพงศ์ กุลลขโย. (2561). ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุค 4.0. *วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย*, 6(1), 1-13.
- พระมหาอุดร อุตโตโร. (2561). ภาวะผู้นำ : การบริหารวิชาการสู่การศึกษายุค 4.0. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 3(1), 42-53.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2562). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. เล่ม 125 ตอนที่ 43 ก, หน้า 2
- เริงณรงค์ ดวงดีแก้ว. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดนครพนม. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 10(1), 35-49.
- ศรายุทธ เมืองคำ. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2. (2566). *ข้อมูลสารสนเทศ*. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2559). *Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน*. กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา.
- สิริชัย โพธิ์ศรีทอง. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(1), 126.

สุกัญญา รอดระกำ. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. *การประชุมวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”* มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

สุภาวดี พรหมทะสาร. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะ
ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*